

Metoderapport Skup 2019

Av Hanne Wien, Kommunal Rapport

Hemmelige budsjettmøter i kommunene

Inspirasjon:

7. november 2018 avga Sivilombudsmannen en uttalelse om Fitjar kommune, som i en innledende fase av budsjettarbeidet avholdt et lukket budsjettseminar for folkevalgte og administrasjon (SOM 2018/3410). Sivilombudsmannen konkluderte med at budsjettseminaret var et møte etter kommuneloven, og at det derfor skulle vært åpent for allmennheten. Uttalelsen fikk meg til å lure: Hvor mange andre kommuner avholder budsjettmøter i skjul?

Metodevalg:

En mulig metode var å spørre kommunene direkte. Jeg antok at en slik metode ikke ville gi et sannferdig bilde. Både fordi ingen liker å innrømme at de gjør noe ulovlig, og fordi noe av problemet med Fitjar kommune var at de ikke anså budsjettseminaret for å være et møte i et folkevalgt organ. Få uker tidligere hadde Kommunal Rapport sendt ut en spørreundersøkelse til alle landets rådmenn, der vi spurte om de hadde avholdt hemmelige budsjettmøter. Knappt 8 prosent svarte ja.

Jeg antok at dersom kommunene avholdt en eller annen form for budsjettseminar/arbeidsmøte om budsjett, så ville ordføreren være der. Ordførerens gjøremål framgår normalt av ordførerens kalender. Deretter ville jeg sammenligne oppføringene i ordførerens kalender med oppføringene i møteplanen som ligger publisert på kommunens hjemmesider. Kommuneloven sier at politiske møter skal kunngjøres, det skal angis agenda for møtet og det skal skrives protokoll.

Normalt legger rådmannen fram sitt budsjettforslag i september-oktober. Budsjettet vedtas i kommunestyrene i desember. Jeg antok derfor at de mest aktuelle månedene for budsjettseminar ville være september, oktober og november. Jeg sendte derfor en e-post til samtlige norske kommuner og ba om å få tilsendt en kopi av ordførerens elektroniske kalender, begrenset til tjenstlige avtaler, for månedene september-november.

For å holde orden på hvilke kommuner jeg hadde mottatt kalender fra, opprettet jeg et excel-ark. Det inneholdt kommunenummer, kommunenavn, dato for sendt innsynsbegjæring, dato for mottatt kalender, dato for purring. Samt et felt for merknader.

Problemer:

Svært mange ordførere og kommuner oppga at de aldri hadde fått noen slik innsynsbegjæring før, og var derfor usikre på hvordan de skulle få sendt over kalenderen. Flere var redde for å vise fram innholdet i private avtaler i kalenderen. I utgangspunktet aksepterte jeg alle format, så lenge det var mulig for meg å lese innholdet:

- Flere delte sin outlook-kalender med meg.
- Noen kopierte kalenderen til papir, sladdet vekk private avtaler, skannet papirkopien og sendte som pdf.

- Noen tok print screen av skjermen med kalenderen oppe, lagret som bildefiler og sendte.
- Noen fotograferte skjermen med kalenderen oppe og sendte bildene som mms.
- Noen eksporterte innholdet i kalenderen som excel, andre som word, andre som pdf.

Jeg lagde en egen trinn for trinn-beskrivelse for hvordan man kan videresende innholdet i en outlook-kalender, som jeg sendte til alle som ga uttrykk for at de var helt i villrede.

Flere kommuner sendte en kopi av ordførerens kalender, der det bare sto oppført hvorvidt ordføreren var opptatt eller ledig. Det aksepterte jeg ikke, da det ikke ga nok informasjon. Noen kommuner sendte et redigert utdrag av ordførerens kalender. Andre sendte meg en lenke til ordførerens offisielle program, lagt ut på kommunens nettsider. Ingen av disse aksepterte jeg, da de ikke ga noen garanti for at oversikten var komplett. I disse tilfellene klagde jeg, og brukte innholdet i Sivilombudsmannens uttalelse 2017/3029 «Innsyn i Statsministerens kalender» som argumentasjon. Samtlige klager førte fram.

Innen utgangen av november hadde jeg mottatt 384 kalendere. 131 kommuner trengte purremail. Fire kommuner oppga at ordføreren ikke hadde elektroniske kalendere. I løpet av desember fikk jeg 18 til, slik at det totale tallet besvarelser (inkludert de fire som ikke hadde), var oppe i 406 av 422 kommuner.

Sammenligning:

Kommunal Rapports redaksjon tenkte først at vi i fellesskap skulle undersøke samtlige kommuner. Etter at jeg hadde sett noen hundre kalendere, gikk vi bort fra det. Det var stor variasjon i hvor mye informasjon ordføreren la i kalenderen. Ved å la én person sjekke alle, ville samtlige kommuner vurderes likt.

Jeg opprettet et nytt excel-ark for å holde oversikt over funn. Det inneholdt kommunenummer, kommunenavn, fylke, sjekkestatus, funn ja/nei, dato, hva (ordrett), hvor (hvis utenbys), annonsert, agenda, referat. Deretter opprettet jeg en egen mappe som jeg kalte «dokumentasjon hemmelige budsjettmøter».

Jeg startet med å velge ut 30 kommuner, spredd over hele landet. Noen store, noen små. For hver av disse lette jeg i ordførerens kalender etter innføringer som kunne indikere budsjettarbeid. En utfordring var at slike samlinger kan ha svært ulike navn, og jeg måtte derfor lete bredt: budsjett, budsjettseminar, budsjettarbeid, budsjettkonferanse, arbeidsseminar, økonomiseminar, strategiseminar, strategikonferanse, dialogseminar, drøftingsmøte og lignende. For å være sikker på at jeg ikke gikk glipp av noe, inkluderte jeg også varianter av «formannskap» og «kommunestyre».

Når jeg hadde funnet ett eller flere slike mulige budsjettrelaterte oppføringer i ordførerens kalender, lette jeg på kommunens nettsider etter den elektroniske møteplanen. Deretter sjekket jeg om alle oppføringene i ordførerens kalender sto oppført på møteplanen. Sto det oppført et møte på rett dato, sjekket jeg om det forelå agenda og protokoll.

Jeg noterte fortløpende resultatene i excel-arket. For hver kommune jeg trodde jeg fant hemmelige budsjettmøter, tok jeg print screen av møteprotokollen, i tilfelle den skulle endres i ettertid. Jeg la

skjermbildet i en egen mappe merket med kommunens navn, sammen med en kopi av ordførerens kalender.

I de tilfellene jeg fant oppføringer i ordførerens kalender som ikke sto oppført på møteplanen, sendte jeg en e-post til ordføreren og ba om å få oppgitt agenda og deltakerliste for møtet. Ordførerens svar la jeg i mappa merket med kommunens navn.

Avveininger:

Hvor skulle jeg legge lista? I 2007 uttalte Sivilombudsmannen om en budsjettsamling i Hjelmeland at det fantes rom for å avholde rene orienteringer om budsjettet, så lenge det kun var snakk om enveiskommunikasjon fra administrasjonen. Straks de folkevalgte begynte å komme med synspunkter, ville samlingen være et møte i kommunelovens forstand. Jeg valgte å holde meg til denne definisjonen. Det betydde at rene presentasjoner av rådmannens budsjettforslag falt utenfor. Straks det framgikk av agendaen at politikerne skulle drøfte, ha gruppearbeid eller gi synspunkter eller signaler til administrasjonen, kategoriserte jeg det som et budsjettmøte.

Jeg kom også over to kommuner der ordføreren innkalte samtlige gruppeledere, eller samtlige medlemmer av formannskapet, til sitt kontor for å diskutere budsjettet. Disse mente jeg klart ville være møter i kommunelovens forstand. Gruppemøter der posisjonen i en kommune kommer sammen for å diskutere budsjettet, er derimot ikke møter i kommunelovens forstand, og ble derfor holdt utenfor.

Noen kommuner annonserte at det skulle være et møte på den elektroniske møteplanen på kommunens nettsider, men la ikke ut noen agenda eller protokoll. Så lenge møtet var annonsert på møteplanen, mente jeg at jeg ikke kunne kalle det hemmelig.

Resultat:

Da jeg hadde undersøkt 105 kommuner (en fjerdedel av alle kommuner), ga jeg meg. Kommunal Rapport ønsket å få ut nyheten på rett side av årsskiftet. Utvalget av kommuner var stort nok til at det neppe ville gi et helt annet resultat om jeg undersøkte flere. Utviklingsredaktør Ole Petter Pedersen regnet ut at utvalget av kommuner i all hovedsak var representativt for Kommune-Norge: Målt mot geografi, størrelse og politisk tilhørighet for ordfører var kommuner i Møre og Romsdal og med Ap-ordfører marginalt underrepresentert (4 prosent lavere), mens kommuner i Sør-Trøndelag, kommuner med Sp-ordfører og kommuner med mellom 20.000 og 50.000 innbyggere var marginalt overrepresentert (3 prosent høyere).

For fem av de 105 kommunene klarte jeg ikke å få ut nok informasjon til å avgjøre hvorvidt samlingen var et møte i kommunelovens forstand. Det til tross for flere forsøk på avklaringer via e-post. Jeg satt derfor igjen med 100 undersøkte kommuner. I 27 av dem kunne jeg dokumentere at det høsten 2018 ble avholdt hemmelige budsjettmøter.

Da saken skulle publiseres, fikk jeg bistand av kollega Tone Holmquist til å innhente kommentar fra universitetslektor Espen Leirset og KS-leder Gunn Marit Helgesen.

Oslo, 12.01.2019

Fullstendig publiseringsliste:

1/8: 19.12.2018: «Rådmenn innrømmer hemmelige budsjettmøter»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/en-av-ti-innrommer-hemmelige-budsjettmoter>

2/8: 20.12.2018 : «En av fire har hemmelige møter om budsjettet»

Medium: Kommunal Rapports ukeavis 39/18 (kortversjon på nett)

3/8: 20.12.2018: «Komitéleder vil ta hemmelige møter opp med ministeren»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/komit%C3%A9leder-vil-ta-hemmelige-moter-opp-med-ministeren>

4/8: 20.12.2018: «Helgesen om hemmelige budsjettmøter: - Resultatet er for dårlig»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/2018/12/helgesen-resultatet-er-darlig>

5/8: 21.12.2018: «Surnadal lar alle se budsjettarbeidet»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/lar-alle-se-budsjettarbeidet>

6/8: 21.12.2018: «Mener hemmelighold dreper interessen for politikk»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/mener-hemmelighold-dreper-interessen-politikk>

7/8: 21.12.2018: «Reiser milevis av gårde for budsjettarbeid»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/reiser-milevis-av-garde-budsjettarbeid>

8/8: 21.12.2018: «Departementet varsler lovforslag i februar»

Lenke: <https://kommunal-rapport.no/apenhet/2018/12/departementet-varsler-lovforslag-i-februar>

Alle saker er bak betalingsmur, men Skup-juryen får tilgang. Papirsak er vedlagt.

Åpenhet

En av fire har hemmelige møter om budsjettet

Politikerne i Drangedal har diskutert 2019-budsjettet uten å **KUNNGJØRE MØTET** på kommunens nettsider. De er ikke alene.

Budsjettudvalg. Økonomiseminar. Dialogkonferanse. Det er bare tre av mange betegnelser på samlinger der folkevalgte og administrasjon møtes for å bearbeide tall og gi eller få innspill i budsjettprosessen. I mange tilfeller foregår samlingene helt uten at innbyggerne får kjennskap til dem.

Kommunal Rapport kan nå dokumentere at 27 av 100 undersøkte kommuner har avholdt møter der administrasjon og politikere har møttes for å kna budsjettet uten offentlig innkalling, sakliste og protokoll, slik kom-

mune-loven krever. Tallet inkluderer også to kommuner der ordføreren har innkalt samtlige partier til budsjettdiskusjon utenom møteplanen.

Falkanger: Betenkkelig

- Dersom disse møtene kan kategoriseres som møter i kommunelovens forstand, er det betenkkelig. Budsjettet er en av de viktigste sakene kommunene behandler. Særlig på det området er det helt essensielt at innbyggerne kan holde seg orientert om den politiske prosessen og at de har

mulighet til å holde representantene ansvarlig, sier styklombudsmann Aage Thor Falkanger.

I november ga Styklombudsmannen smekk til Fiftar kommune for å ha avholdt et lukket arbeidsseminar om budsjettet tidlig i budsjettprosessen.

- Det skal ikke holdes uformelle eller uannonserte møter med hele eller deler av organet, der det foregår saksbehandling. Det skal være åpenhet og transparens i kommunal virksomhet, sier Falkanger.

I november oppga knapt 10 pro-

Drangedals ordfører Tor Peder Lohne forskrer at framtidig budsjettkonferansertil Knudsen.

sent av rådmennene at de i budsjettprosessen hadde avholdt møter med formannskap, gruppeledere eller kommunestyre som ikke hadde vært annonsert. Det framgikk av Kommunal Rapportis spørreundersøkelse. Nå viser Kommunal Rapportis sammenligning av ordførernes elektroniske kalendere og kommunenes møteplaner og saksdokumenter, at det reelle tallet er høyere.

I spørreundersøkelsen oppga rådmennene flere grunner: «For å få signaler på tiltak innen omsorgstiltaksbehovets». «For å forankre sentrale budsjettforutsetninger og problemstillinger». Og «Det har vært et ønske både fra administrasjonen og politisk hold».

- Når så mange avholder slike samlinger uten å følge kommunelovens bestemmelser: Er regelverket for komplisert?

- Loven setter opp klare regler. Det skal ikke så mye til for at et møte er et møte i kommunelovens forstand. Jeg kan ikke si at regelverket er så komplisert, sier Falkanger.

Tok budsjettet på hotell

Pepperkaker, klementiner og juletallerken bidro til julestemningen da kommunestyret i Drangedal behandlet budsjettet 13. desember. Halvannen måned før, 29-30. oktober, reiste formannskapet - inkludert representanter for alle partier -, ledere av hovedutvalg, hovedtillitsvalgte/hovedverneombud og rådmannens ledergruppe til Kragerø Resort på budsjettkonferanse, 5,5 mil unna rådhuset. Der fikk de folkevalgte presentert grove forslag til drifts- og investeringsbudsjett. Av agendaen fram-

Ø kunningfort på kommunens nettsider. Her fra talerstolen da kommunestyret vedtok budsjettet 13. desember. Ved ordførerbordet: varaordfører Arnt Olav Brødsjø (Lx) og rådmann Jørn Christian Schjøth. FOTO: DIRIK LINNERTUDA PNESEM

gikk det at de skulle ha gruppearbeid der de diskuterte alternative salderingsløsninger. Det var også en sesjon der de skulle drøfte forslag/tiltak som kom fram under gruppearbeidet i plenium.

Budsjettkonferansen framgikk ikke av møteplanen eller i sakspapirene som ligger ute på kommunens nettsider. Der finnes bare innkalling, papirer og protokoll fra formannskapet som ble avholdt umiddelbart etter at budsjettkonferansen ble avsluttet.

- Her har vi ikke fulgt den praksisen vi skal følge. Det må vi bare legge oss flate for. Vi har ikke hatt noen intensjon om å holde disse møtene hemmelige. Vi skal endre praksis, sier ordfører Tor Peder Lohne (Sp).

- Hvorfor er ikke budsjettkonferansen annonsert på kommu-

nens nettsider?

- Jeg har forstått det slik at dette er en praksis som har vært også tidligere. Jeg vet ikke hvor lenge. Det har i alle fall vært slik de tre årene jeg har vært ordfører, sier Lohne.

Kjenner igjen forslagene

I kommunestyresalen i Drangedal rådhus fulgte 30 alvorstynge eks-ordførere i svart-hvitt med på debatten fra veggen bak ordførerbordet. Samt én smilende kvinne i farger. Og nærmest himmelen; i gullramme: kong Harald og dronning Sonja.

I pausen før budsjettbehandlingen var politikerne enige om at de kunne kjenne igjen innspill fra budsjettkonferansen i rådmannens endelige budsjettfor-

- På konferansen var det mye

snakk om hvorvidt vi skulle saldere budsjettet med fondsbudsjett. Det, og hvor mye. Det kjenner jeg igjen, sier Jørn Åsulf Vrålstad (KrF).

Både han, Aadne Røtild (KrF) og Sigtru Nesland (Uavh) bedyrer at de ikke har noen motforestillinger mot at framtidige budsjettkonferanser blir åpne. De har i grunnen aldri merket seg at konferansen ikke har stått på den offentlige møteplanen.

- Offentlighetsprinsippet skal gjelde. Det er ingen grunn til at vi skal skjule ting, sier Røtild.

- Det er nesten en fordel å ha tilhørere. Det skaper en annen dynamikk. Man snakker ikke bare til en sluttet stol, men også til folk som ikke er med i den politiske prosessen til vanlig, sier Nestru.

Legger ned gråsonautvalg

Både 28. september, 17. oktober og 24. oktober har formannskapet i Måsøy hatt budsjettmøte, framgår det av ordførerens kalender. Måsøy-ordfører Reidun Mortensen skriver i en e-post til Kommunal Rapport at deltakere har vært formannskap, rådmann, økonomisjef og sektorledere. Ifølge Mortensen ble møtene initiert av fungerende varaordfører i 2016. Bakgrunnen var at politikerne skulle være med i budsjettprosessen tidligere. «Formannskapet er med på balansen av budsjettets», skriver ordføreren.

Ingen av budsjettmøtene med formannskapet framgår av møteplanen eller av innkallingene som ligger på kommunens nettsider. For å finne spor av dem, må man inn i ordførerens kalender.

Eller i kommunestyrevedtaket fra 14. juni, der det heter at «Budsjettprosessen legges opp etter milepølsplanens».

- Det er vel en mangel vi har hatt. Vi har sett litt på det, at det er et gråsonautvalg. Vi i Sp ble gjort oppmerksomme på det da vi hadde folkevalgtoppklæring i høst, sier Mortensen.

Det var rådmannen som initierte opplæringen, da hun mente at politikerne manglet rolleforståelse. Den innleide konsulentten som avholdt kurset, stilte spørsmål ved budsjettmøtene. Det satte i gang en tankeprosess.

- Vi la fram forslag i formannskapet om at vi ikke ønsket å opprettholde møtene i gråsonautvalgene. De står ikke i møteplanen, blir ikke oppfattet som offentlige.

*****

Åpenhet

Det gikk gjennom i formannskapet, sier Mortensen.

- Burde politikere og administrasjon hatt lov til å diskutere budsjettet på kammeret?

- De utvalgene vi allerede har - komiteer, formannskap, kommunestyre, partier, medlemsmøter - er nok til å kunne behandle et budsjett. Og at rådmannen selv bør få legge fram budsjettet. Så kan det være at vi trenger litt mer tid fra vi får det, til vi kan behandle det i kommunestyret, sier Mortensen.

Passer ikke i datasystemet

I Hattfjelldal møttes politikere, hovedtillitsvalgte, rådmann og kommunalsjefer til budsjettkonferanse 17. oktober. På agendaen sto blant annet gruppearbeid med «definering av fokusområder for satsinger og reduksjoner i Budsjett 2019, øk.plan 19-22». Deltakerne skulle også ha halvannen time oppsummering og debatt. Konferansen framgikk ikke av møteplanen eller av saksapptrene på kommunens nettsider.

- Jeg mener at budsjettkonferansen er behandlet av kommunestyret. Den ligger i møteplanen til politikere, men ikke på nettet. Den passer ikke inn i datasystemet som brukes for vanlige politiske møter og dukker derfor ikke opp på kommunens nettsider. Det er noe vi jobber med. Slik informasjon må være tilgjengelig, det må vi være klar over, sier ordfører Harald Læ.

Han sier at politikere ikke behandler noen saker under budsjettkonferansen, og at det derfor ikke foregår noen formell sakbehandling.

- Det er en uformelt forum, der vi gir noen signaler til rådmannen. Administrasjonen får en følelse av politisk nivå, og politikere får en oppdatering på situasjonen i kommunen, sier Læ.

Ville lukke møtet

I Drangedal startet budsjettdebatten med at kommunalsjef for økonomi og utvikling, Jens Arntfinn Brødsgjermoen, opplyste at det kvelden før var avdekket feil i sakframlegget. Investeringsbudsjettet for 2019 inkluderte tallene for 2018. Om politikere kunne vedta budsjettet, og så kunne administrasjonen rette opp tallene i etterkant?

Aps gruppeleder Magnus Straume, som representerer opposisjonen i Drangedal, tok umiddelbart til orde for å lukke møtet.

- Jeg foreslår å stenge kommunestyremøtet. Ta diskusjonen bak lukkede dører. Dette går så mye på rådmannen og hans administrasjon at jeg mener det er rett å gjøre det på denne måten, sa Straume.

- På hvilket grunnlag vil du diskutere og etter hvilken lov hjemmel vil du lukke møtet, spurte ordfører Lohne, som beordret til minutt pause.

I løpet av den tiden hadde gruppelederen i Ap fått svar på de spørsmålene han hadde av rådmannen og økonomisjefen, og han trakk derfor forslaget om lukking. Deretter kunne budsjettdebatten fortsette.

HANNEWIEN, 995 15 493
hanna@kommunal-rapport.no

Sigrun Nesland (fr.), Aadne Rølld og Jørn Åsulf Vrålstad er enige om at det ikke har vært noe mål for kommunestyret i Drangedal å holde budsjettkonferansen hemmelig.

FOTO: DIRK LINNEMUD AGENSEN

DETTE SIER KOMMUNELOVEN OM MØTER:

- + Folkvalgte organer behandler sine saker og treffer sine vedtak i møter.
- + Møte i folkvalgte organer skal **kunngjøres** på høringsmessig måte.
- + Lederen av folkvalgt organ setter opp **sakliste** for det enkelte møte.
- + Innkalling til møtet skal sendes organets medlemmer med **hvorlig varsol**, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles.
- + Saklisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være **tilgjengelig for allmennheten**.
- + Det skal føres **møtebok** over forhandlingene i alle folkvalgte organer.
- + Enhver har rett til å **overvære møtene** i folkvalgte organer.

KOMMUNENES BUDSJETT MØTER:

Her fant vi hemmelige budsjettmøter i ordførers kalender:

+ Moss, Oppegård, Enebakk, Lørenskog, Hurdal, Grus, Rendalen, Hol, Notodden, Drangodal, Grimstad, Sokndal, Gjesdal, Suldal, Karmøy, Bygarden, Giske, Nesset, Halså, Rjøros, Midtre Gauldal, Lavanger, Brønnøya, Hattfjelldal, Lurøy, Måsøy og Trøgstad.

Her fant vi ikke hemmelige budsjettmøter i ordførers kalender:

+ Halden, Fredrikstad, Holby, Bærum, Sørum, Kongsvinger, Hamar, Eidskog,

Trysil, Lillehammer, Sør-Fron, Ringsbu, Gausdal, Gran, Sør-Aurdal, Ringørke, Hemsedal, Kragerø, Rørlag, Nore og Uvdal, Holmestrand, Sandefjord, Sande, Ra, Siljan, Saurhøg, Fyresdal, Arendal, Hveland, Mandal, Fjellkrofford, Åseral, Hægebostad, Haugesund, Ullstra, Odda, Eidfjord, Voss, Fusa, Sund, Fjell, Masfjorden, Flora, Høyanger, Årdal, Askvoll, Fjaler, Selje, Stranda, Surnadal, Bjugn, Agdenes, Flakstad og Spydeberg har annonsert møtet, men verken lagt ut saksapptrene, agenda eller protokoll.

Slik gjennomførte vi undersøkelsen

Kommunal Rapport har bedt om innsyn i samtlige ordførers tjenstlige oppføringer i elektroniske kalendere for perioden september-november. Metoden er valgt fordi vi antar at ordføreren er en naturlig deltaker på budsjettrelaterte møter. Per 17. desember hadde vi fått inn 399 kalendere. Fire ordførere oppga at de ikke hadde elektronisk kalender.

Vi har undersøkt et utvalg på 105 kalendere, jevnt fordelt på

alle fylker. Det er både små og store kommuner i utvalget. I kalenderne har vi lett etter ord som «budsjett», «økonomi», «arbeidsmøte», «dialog», «seminar», formannskap og kommunestyre. Vi har deretter sammenlignet møtene i ordførers kalender med møteplanen og listen over saksapptre og protokoller på kommunens nettsider. I de tilfellene vi har funnet budsjettrelaterte samlinger i ordførers kalender som ikke har framgått av nettsi-

dene, har vi bedt om agenda og deltakerliste for møtet/møtene.

I kategorien hemmelige møter har vi tatt med samlinger der administrasjon og politikere har møttes for å diskutere, bearbeide, gi eller få innspill til utkast eller endelig budsjett, uten at disse står annonsert på kommunens møteplan på nett. Vi har utelatt rene informasjonsmøter der rådmannen har informert politikere om budsjettforslaget og presentasjoner der politikere har

kunnet stille spørsmål. For fem kommuner har vi ikke fått utdypet svarene tilstrekkelig til at vi har kunnet vurdere om kommuneloven er fulgt, så disse har vi utelatt.

Vi har ingen garanti for at ordførers kalender er komplett. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider nå med et lovforslag som innbeholder at det ikke lenger vil være innsynsrett i elektroniske kalendere.

Mener politikerne ikke nødvendigvis har noe å skjule

- Det er **IKKE MULIG Å «DRODLE» FRITT** rundt politiske løsninger når møtene er åpne, mener universitetslektor Espen Letrset ved Universitet Nord, som skriver doktorgradsoppgave om temaet.

- En av fire kommuner avholder hemmelige budsjettmøter. Hva tenker du om resultatet?

- Kommuneloven er veldig klar på at dette ikke er tillatt, så det er veldig interessante tall at så mange ikke følger loven. Samtidig går det grunn til å spørre om norsk lokalpolitikk er organisert på en riktig måte, når en så stor andel av politikerne bryter loven. Spørsmålet er altså om det er politikerne det er noe feil med, eller om det er lovverket.

- Hvorfor gjør de dette?

- Politikerne gjør dette fordi de har behov for å snakke sammen og «drodle» fritt rundt politiske løsninger. Det er ikke mulig å snakke like fritt når møtene er åpne. Kommuneloven gir adgang til lukkede politiske møter, men kun i eget parti, eller med enkeltpartier. Spørsmålet er derfor hvor man ønsker å ha den frie samtalen - kun innad i eget parti, eller mellom partiene.

- Hvorfor er det så viktig at bud-

sjettprosessen holdes åpen for innbyggerne?

- Bakgrunnen for slike regler er hensynet til demokratisk kontroll. Dette betyr at velgerne skal kunne føre kontroll med sine representanter. Vi har de siste 30 årene fått en fokus på kontroll og tilsyn i offentlig sektor, med demokratisk kontroll kan forstås i dette lyset. Hensynet til demokratisk kontroll er viktig, men det bør balanseres mot de folkevalgte behov for arenaer for å skape tverrpolitiske løsninger.

- Rådsmennene oppgir i vår spørreundersøkelse at de ønsker signaler om behovet for omstilling. De vil forankre sentrale budsjettforutsetninger og problemstillinger. Er ikke dette vektige grunner for å kunne diskutere budsjettet på kammeret?

- Det er gode grunner til at det er behov for å diskutere saker på kammeret. Problemet i dag er at dette behovet leitt mistenkeliggjøres av mediene, som av

MER ÅPENT ENN ANDRE
Norge skiller seg ut i Norden med en ganske radikal åpenhet i lokalpolitiske prosesser

Espen Letrset,
lektor Nord universitet

naturlige årsaker er meget orientert mot demokratisk kontroll. At politikerne vil diskutere saker

uten mediene til stede, trenger ikke bety at de har noe å skjule. Man kan sammenligne det med ledermøtene i Kommunal Rapport. Hvilken betydning ville en slik åpenhet ha for kvaliteten på diskusjon i ledermøtet? Jeg tror alle ledere forstår at slik åpenhet har betydning for kvaliteten på diskusjonen, og det er derfor behov for å diskutere om norsk lokalpolitikk er organisert hensiktsmessig.

- Rikspolitikkerne har muligheten til å diskutere budsjettet i lukkede møter. Hvorfor skal ikke lokalpolitikkerne ha de samme mulighetene?

- Det er et meget godt spørsmål, og det er dette jeg studerer i mitt doktorgradsprosjekt. Det er et paradoks at Stortinget har vedtatt strengere regler for lokalpolitikkerne enn de har for seg selv. Som kjent er komitémøtene på Stortinget lukket, men slike lukkede drøftelser gir altså ikke kommuneloven anledning til

- Norge skiller seg ut i Norden med en ganske radikal åpenhet i lokalpolitiske prosesser. Det er kun her til lands det er lovpålagt at alle møter i alle politiske organer skal være åpne. I doktorgradsarbeidet mitt studerer jeg lokalpolitiske prosesser og betydningen av åpenhet. Jeg sammenligner blant annet norske og danske kommuner. I Danmark er hele prosessen fram til selve kommunestyremøtet lukket. I Norge er det motsatt. Jeg ser på kvaliteten på politisk debatt, og om det har betydning for hvor «det politiske verkstedet» er. Så langt ser det ut til at åpenheten har en klar betydning for hvordan den lokalpolitiske prosessen er, men det er for tidlig i arbeidet til å være prestis på effekten, sier Letrset.

TONE HOLMQUIST, 930 20 261
tone@kommunal-rapport.no

Skolefrukt.no

Ny energi med Skolefrukt

Hvorfor?

I følge nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen bør elevene tilbys ordninger som sikrer tilgang til grønnsaker, frukt eller bær daglig. Folkelshelsetiloven gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter ansvar for å fremme folkehelse.

Skolefrukt er et tilbud til alle norske grunnskoler subsidiert av staten. Det kan enten være foreldrebetalt ordning eller at skolen oppretter felles bestilling som blir betalt av kommune, skole, FAU eller andre.

Hvordan?

Skolen velger type ordning:

- Abonnementsordning der foresatte bestiller og betaler direkte via skolefrukt.no
- Felles bestilling fra skolen direkte via skolefrukt.no

For begge ordningene gjelder: Abonnementsordningen for Skolefrukt er subsidiert med kr 1,50,- per frukt/grønnsak. Alle elever som abonnerer vil motta frukt de dagene skolen bestemmer at det skal tilbys frukt/grant, og foresatte/kommune betaler kroner 3,20 per frukt/grant.

Se gode eksempler på hvordan Skolefrukt kan organiseres på www.skolefrukt.no

GRATIS MATERIELL:
Kjøleskap
Fruktkasser

